

setšhaba go ditirwana le ditsamaiso tsa yona. Jalo, bašwa ba rotloediwa go tsayakaro-lo mo tirong ya Palamente.

Go na le mekgwa e e farologaneng go fithelela Palamente e e jaaka go etela Palamente ka loeto lo lo kaelwang, webosaete ya Palamente, www.parliament.gov.za, go etela saete ya mmobaele mo go m.parliament.gov.za, go re latela mo go twitter mo go @ParliamentofRSA le go lekola tsebe ya rona ya Facebook go bona tsa sešweng kgotsa "Subscribe" go kanale ya Parliament's YouTube mo go youtube.com/ParliamentofRSA.

Go dira phitlhelelo go Palamente bonolo, go na le lenaneo leo le bidiwang "Member's Interface" fao bašwa ba ka kopanang le Leloko la Palamente ka lengwe ka dintlha tse di maleba go bona. Gape, ba ka utlwagatsa mantswe a bona ka tiriso ya ditlhagiso tse di kwadilweng kgotsa ka molomo/puo.

Bašwa ba bopa karolo ya setšhaba eo e ka kgonang go tsenela Dikopano tsa Dikomiti fao tiro ya Palamente e dirwang gona, e bile ba ka tsenela dikopano go lebelela, go ikaga le go imatlafatsa.

Go tlaleletsa, Palamente e na le boithamedu tse di farologaneng tseo di ikaeletseng go bašwa tse di jaaka Palamente ya Bosetšhaba ya Bašwa le Dipuisano tsa fa Tafoleng tsa Bašwa, tseo e leng dipolatelyo tse di tlhodilweng ke Lephata la Molao gore bašwa ba arolelanele dikakanyo, ba lebe bokamoso le go tshitsinya ditharabololo tsa dikgwetlho tseo ba lebaneng le tsona. Di neela bašwa ka tšhono go nna le seabe go lemoga dikarolo le maikarabelo a bona go tirisano ya loago le kago-setšhaba jaaka baagi ba ba mafolofolo ba Aforikaborwa. Palamente ya Bosetšhaba ya Bašwa e ikaelela go:

- Gopola dikhuduego tsa baithuti ya 1976 eo e nnileng bothokwa thata go kgololosego ya Aforikaborwa, eo e nnileng le seabe se se bothokwa mo neeleng Aforika borwa temokerasi;
- Neelana ka polatelyo go arolelanenla maitemogelo a hisetori a bašwa ba 1976;
- Neelana ka polatelyo ya mmuisano ka ga dintlha tseo di lebaneng le bašwa ba gompiano ;
- Tlhama sebaka sa tshupotshwanokopanelwa ka ga dikakanyo go kgontsha le go natlafatsa bašwa ba gompiano ;
- Godisa temogo ka ga karolo ya Lephata la Molao;
- Tsamaisa botsaakaro jwa bašwa mo ditsamaisong tsa molao le tse dingwe tsa Lephata la Molao;
- Tsweletsa kago ya setšhaba;
- Netefatsa gore Lephata la Molao le bua ka ga merero e e amang bašwa le go okamela tsenyotirisong ya dipholisi le melao e e amang bašwa ba Aforikaborwa; le go ngangisana ka merero e e amang bašwa le go lebelela go tsenngwa tirisong ga dipholisi le melao e e abang bašwa ba Aforika Borwa; le
- Rwea Botsamaisi boikarabelo.

BOKHUTLO

Palamente e tswelela go keteka bašwa ngwaga le ngwaga ka 16 Seetebosigo 2017 ka go elatlhoko karolo ya bašwa go kgololosego ya Aforikaborwa go tloga ka nako ya Tlhaolele, ka maiteko a a farologaneng a tshwana le boithamedu jwa Palamente ya Bašwa le Metlotlo ya Bašwa ya fa Tafoleng, gareng ga tse dingwe. Mmogo, re le setšhaba, re kgaratlhela go nna baagi ba o ba senang bosemorafe ba ikaegile ka ditshwanelo tsa motheo le kgololosego jaaka e kailwe ke Molaotheo. Mmogo re elasedi maikaelelo a Leano la Tlhabololo la Bosetšhaba go aga bokamoso jo bo botoka jwa bašwa ba Aforikaborwa ka go tlhola ditšhono tsa thuto le ikonomi le go leka go fedisa go sa lekalekaneng ka bong.

Produced by Public Education Office

www.parliament.gov.za

P.O. Box 15, Cape Town, 8000.

Telephone: (021) 403 3341

Facsimile: (021) 403 3535

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

RE KETEKAKA
BAŠWA BA AFORIKAKA
BORWA 2017

CELEBRATING SOUTH AFRICAN
YOUTH

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

RE KETEKBA BAŠWA BA AFORIKBA BORWA 2017

LETLAMORAGO

Seetebosigo 16 ke segopotso sa merusi e e simolotseng kwa Soweto le go gasagana naga ka bophara eo e fetotseng sebopego sa dipolotiki mo Aforika Borwa. Mo letsatsing leno, magareng ga 3000 – 10 000 ya baithuti ba batho bantsho ba ne ba dira mogwanto wa kagiso go tihagisa le go ipelaetsa kgatlhananong le Molao wa Thuto ya Bantsho, o o tlhomilweng ke ke Puso ya Tlhaolele gore go tle go nne le kharikhulamo e e farologaneng le ya Baithuti ba Basweu le go itsisiwe ga leleme la Aforikananse jaaka leleme la go ruta.

Le fa go le jalo, fa baithuti ba tsene mo mebileng ya Soweto ba ne ba kgatlhantshiwa ke mapodisa ao neng a na le dibetsa tse di makatsang mme ba thuntsa gase ya dikeledi mme morago ba ba thuntsa baithuti bao ba neng ba ipelaetsa. Seno se ne sa baka dikhuduego tseo di neng tsa fetoga go nna boipelaetso kgatlhanong le puso ya Tlhaolele go ralala naga.

Gompieno, Aforika Borwa e dira bojotle go nna le baagi ba ba snang bosemorafe go ikaegilwe ka ditshwanelo tsa motheo le dikgololosego tse di tlhagelelang mo Molaotheong ka maikaelelo a go tswela le go sireletsa ditshwanelo tsa botho tsa Maaforikaborwa botlhe.

Monongwaga ke segopotso sa bo 41st sa letsatsi leno la hisetori gammogo le go keteka dingwaga di le 20 tsa Molaotheo le dingwaga di le 20 esale go tlhomiwa ga Khansele ya Bosetšhaba ya Diporofense.

GO KEKETA BAŠWA BA AFORIKBA BORWA

Palamente e amogela gore Bašwa ke baeteledipele ba isago ba naga ya rona ke ka foo molao o lebiswa kwa go kgontsheng bašwa go fithelela bokgoni jwa bona. Bašwa ba amilwe thata ke botlhokatiro, bohuma, go sa lekalekane le dikgwetlho tsa ikonomi ya loago.

Leano la Tlhabololo la Bosetšhaba (NDP) le lemoga gore tlhabololo le kgolo ya naga di susumetswa ke maemo a katlego mo go tlhabololeng bokgoni le go godisa ditšhono tsa botshelo tsa bašwa ba yona. Bašwa ba ba nang le bokgoni jwa maemo a a kwa godimo ba botoka go ka baya naga mo tseleng ya kgolo e e bonalang le go tlhabolola bokgoni jwa puso go rebolela batho ba yona ditirelo. NDP e lemoga gore bašwa ba ba tshameka karolo e e botlhokwa mo go tlhabololeng naga le go lemoga gore Aforika Bowa e na le bašwa ba le bantsi le setšhaba se se mo dingwageng tsa go dira, seo e leng seamegi se se botlhokwa mo go

tlhameng Puso e e golang ebile e tswela.

NDP e ikaelela go fithelela gareng ga tse dingwe tse di latelang:

- Tlhabolola tsamaiso ya dikolo, go tsenyeletsa le go oketsa palo ya baithuti ba ba bonang diporesente tse di kwa godimo ga 50 mo go buiseng le dipalo, go oketsa palo ya baithuti ba ba tsenang sekolo go ya go diporesente di le 90 le go thusa ka katso ya barutabana;
- Natlafatsa mananeo a tirelo tsa bašwa le go itsise mananeo a mantšhwa a a ikaegileng ka baagi go neela bašwa katso ya dikgono tsa botshelo, katso ya ipulela kgwebo le ditšhono tsa go tsaya karolo mo mananeoing a go tlhabolola setšhaba;
- Natlafatsa le go atolosa palo ya dikholeje tsa FET go oketsa palelo ya botsaakarolo jwa bašwa go ya go diporesente di le 25;
- Oketsa palelo ya dialogane sa dikholeje tsa FET go ya go diporesente di le 75;
- Neelana ka thuso e e tletseng ya matlole go duelela madi a sekolo, dibuka, maroko le madi a itshetso go baithuti ba ba tswang kwa malapeng a a humanegileng;
- Tlhama disentara tsa pabalesgo ya baagi go thibela bosenyi le go tsenyeletsa bašwa mo boitshimoleding jono;
- Tsenya tirisong lekgetho la thotloetso go bathapi go fokotsa ditshenyegelo tsa go simolola go thapa bašwa bao e leng gona ba simololang go dira;
- Duella seketara ya go batla tiro fa ba kgonne go bone la baalogane ba mophato wa 12 tiro;
- Atolosa boithutelatirong le go dira di bouchara tsa katso go nna gona go ba batla tiro;
- Itsise sekema se se mo molaong sa go thapa dialogane go bodiredipuso go ngoka batho ba ba nang le bokgoni; le
- Atolosa karolo ya dikgwebo tsa puso mo go katiseng badirakadiatla le diporofesinale tsa thekenikale.

Kwa maemong a kontinente, Lenaneo 2063 le ikaelela, gareng ga tse dingwe, go tlhabololo e e tsamaisiwang ke batho ba Aforika moo bokgoni jwa bašwa bo lemogiwang. Seno se tshwaela go tlhabololwa ga pholisi le tikologo ya semolao eo mo go yona botlhokatiro wa bašwa bo tla fedisiwang mme bašwa ba netefaletswe go fithelela ka botlalo thuto, katso, thekenoloji, dittirelo tsa boitekanelo, ditiro le ditšhono tsa ikonomi. Lenaneo 2063 le bonelapele kontinente fao bašwa ba banna le basadi ba tla nnang mabula ditsela tsa baagi ba ba nang le kitso ba Aforika ka go nna

le seabe mo ditshimololong le boitshimolelokgwebo. Gape e tswela go amogela gore ke fela ka go dirisa go tswela go tlhama ditšhono tse di tsweleng fao bokgoni jwa bašwa bo tla bonwang ka botlalo.

KAROLO YA PALAMENTE MO TSWELETSONG YA BAŠWA

Karolo ya Palamente mo Tswelatsong ya Bašwa

Palamente e na le dikomiti tse di jaaka Komiti ya Kokoano Bošetshaba e e ka ga Basadi, Bana, le Batho ba ba nang le Dikgweetlo, le Komiti ya Khansele ya Bosetšhaba e e ka ga Basadi, Bana le Batho ba ba nang le Dikgweetlo, eo e batlang go mekamekana le merero ya bašwa. Dikomiti di rwele maikarabelo a go lebelela merero ya bašwa mme e tshwanetse go mekamekana le molao o o amang bašwa.

Palamente mo palogotlheng ya yona ya go dira melao, e fetiseitse melao e le mentsi jaaka Molao wa Maatlafatso ya Bantsho ka Bophara mo Ikonoming, 2003, Molao wa Tswelatsong ya Bokgoni 1998, le Molao wa Tekatekano Thapo

Aforika Borwa e amogetse Pholisi ya Bašwa ya Bosetšhaba 2015-2020 (NYP 2020) go tshwaraganya maitlhamelo a bašwa ao a tswelatsang bokgoni jwa bašwa go tsaya karolo mo phetolong ya ikonomi le setšhaba. Dipelo dikgolo tsa NYP 2020 ke go natlafatsa bašwa bao ba kgonang go fithelela bokgoni jwa bona jo bo feletseng le go tlhologanya botsaakarolo le maikarabelo a bona mo go direng seabe se se nang le bokao go tswelatsong ya Aforika Borwa yo o senang bosemorafe, lekalekana, temokerasi le tswelolepele.

Mo godimo ga moo, kgatlhego ya Bašwa e tshegeditswe ke Setheo sa Bosetšhaba sa Tlhabololo ya Bašwa (NYDA) le go laolwa ke Molao wa Setheo sa Bosetšhaba wa Tlhabololo ya Bašwa. Ke sebopego se maikaelelo a sona e leng go arabela dikgwetlho tsa ikonomi tse bašwa ba lebaneng le tsona ka go tlhoma polatefomo ya tlhomo ya ditiro, tlhabololo ya bokgoni le go fetsetsa bokgoni go bašwa ba Aforika Borwa.

Melao e e latelang magareng ga e mengwe, e e amang Bašwa e setse e feitisitswe mo dingwageng di le 20 tse di fetileng:

- Molaotheo
- Molao wa Setheo sa Tlhabololo ya Bašwa sa Bosetšhaba
- Molao wa Dikolo tsa Aforika Borwa
- Molao wa Thuto le Katso e e Tswelatang
- Molao wa Thuto e Kgolwana
- Molao wa Tlhabololo ya Bokgoni
- Molao wa Tekatekano Thapo
- Molao wa Matlafatso ya Batho Bantsho mo Ikonoming

Palamente ka tiro ya yona ya go ela maemo tlhoko ka jalo e lebelela go tsenngwa tirisong ga melao eno go netefatsa thebollo ya ditirelo e e tokafetseng le go rwa maikarabelo. Palamente e tlhomile Potfolio Komiti le Komiti Tlhopo go rwea puso maikarabelo a go tsenngwa tirisong ga melao eno, k.g.r Dipotfolio Komiti tsa Thuto ya Motheo le e Kgolwane, Komiti Tlhopo ya Metshameko le Boitapoloso le Thuto Potfolio Komiti ya Basadi, Bašwa le Batho ba ba nang le Dikgwetlho.

RE KETEKBA DINGWAGA DI LE 20 TSA MOLAOtheo LE DINGWAGA DI LE 20 TSA KHANSELE YA BOSETŠHABA YA DIPOROFENSE

Palamente ya Rephaboliki ya Aforikaborwa e keteka dingwaga di le 20 fa e sale e amogetse Molaotheo wa maemogodimo le di le 20 tsa go tlhama NCOP. Molaotheo ke molaomogolo wa lefatshe la rona mme ke tiro ya rona go tshegetsatsa, sireletsa le go boloka Molaotheo wa rona. Moagi mongwe le mongwe wa Aforikaborwa go tsenyeletsa le bašwa o tshwanetse go ipela ka Molaotheo wa rona.

Khansele ya Bosetšhaba ya Diporofense (NCOP) e simolotswe ka 6 Tlhakole 1997. Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforikaborwa o buletse tshimologo ya NCOP tsela jaaka Ntlo ya Bobedi ya Palamente. Molaotheo o tlhalosa gore karolo ya NCOP ke go emela diporofense go netefatsa gore dikgatlhego tsa diporofense di tsewa tsia mo lephateng la bosetšhaba la Puso. NCOP ke sekgweediwa se se botlhokwa tebang le phitlhelelo ya puso ya tirisano. E tsepile mo puisano, tomagano, tlhaeletsano le go tlhama tirisano magareng ga maphata a puso a bosetšhaba, porofense le a selegae.

Maikaelelo magolo a meletlo ya dingwaga di le 20 ke go:

- Romela ditebogo go boramatlhale ba sepolotiki, babuisane le baakanyi (bakwadi) ba Molaotheo;
- Keteka ngwagasome tse pedi tsa Molaotheo wa ntloha wa Aforika Borwa le diphitlhelelo mo sepolotiking, ditshwanelo tsa loago le ikonomi le dikgololosego, ditshwanelo tsa botho le taolo ya molao go Maaforikaborwa botlhe;
- Godisa mowa wa bosetšhaba le kago ya setšhaba ka go dirisa lobelo le le ntšhwafetseng la setšhaba go dikologa maikaelelo a Molaotheo;
- Matlafatsa le go gakolola batlhopi ka diphetogo tse di botlhokwa tse di itsisitsweng ke Molaotheo, go lebeleletse bogolosegolo go ditshwanelo tse di leng mo Molaotlhomong wa Ditshwanelo; le
- Rotloetsa mmuisano le go arolelanela maitemogelo gore tumelelo ya Molaotheo e kaya eng mo matshelong a tshika tse di farologaneng.

GO TSAAKAROLO MO PALAMENTENG

Palamente e laoletse ke Molaotheo go tsenyeletsa